

PRIMJENA „NOVOG“ ZAKONA O ZAŠTITI NA RADU

ZAKON O ZAŠTITI NA RADU

Zakon o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14. i 118/14.; u daljnjem tekstu: Zakon) na snazi je od 19. lipnja 2014. god., a Zakon o Inspektoratu rada (N.N., br. 19/14.; u daljnjem tekstu: ZIR) na snazi je od 20. veljače 2014. god.

Svrha Zakona (čl. 1., st. 2. Zakona) je **sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprečavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti u vezi s radom.**

Neki od pojmova iz Zakona:

- **Druga osoba** (čl. 3., podst. 2. Zakona) je osoba koja se po bilo kojoj osnovi rada nalazi na mjestu rada (poslovni suradnik, davatelj usluga i dr.);
- **Osoba na radu** (čl. 3., podst. 10. Zakona) je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod tog poslodavca, ali za njega obavlja određene aktivnosti, odnosno poslove (osoba na stručnom osposobljavanju za rad; osoba na sezonskom radu za obavljanje privremenih odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi; osoba koja radi na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom; redoviti student i redoviti učenik srednjoškolske ustanove

na radu u skladu s posebnim propisom; osoba koja radi kao volonter, naučnik, student i učenik na praksi, osoba koja radi u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično);

- **Radnik** (čl. 3., podst. 23. Zakona) je fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja poslove za poslodavca;
- **Ovlaštena osoba** (čl. 3., podst. 12. Zakona) je pravna ili fizička osoba koju je ministarstvo nadležno za rad ovlastilo za obavljanje poslova zaštite na radu.

ZAKON O RADU (N.N., br. 93/14.)

«Pojam radnika i poslodavca

Članak 4.

(1) Radnik (zaposlenik, uposlenik, djelatnik, namještenik, službenik i slično - u daljnjem tekstu: radnik) je, u smislu ovoga Zakona, fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja određene poslove za poslodavca.

(2) Poslodavac je, u smislu ovoga Zakona, fizička ili pravna osoba koja zapošljava radnika i za koju radnik u radnom odnosu obavlja određene poslove.»

ODGOVORNOST ZA ŠTETU NA RADU I VEZI S RADOM

Odgovornost poslodavca (čl. 25. Zakona)

«(1) *Ozljeda na radu i profesionalna bolest koju je radnik pretrpio obavljajući poslove za poslodavca smatra se da potječe od rada i **poslodavac za nju odgovara** po načelu objektivne odgovornosti.*

(2) *Poslodavac može biti **oslobođen odgovornosti** ili se njegova odgovornost može umanjiti ako je šteta nastala zbog više sile, odnosno namjerom ili **krajnjom nepažnjom radnika** ili treće osobe, na koje poslodavac nije mogao utjecati niti je njihove posljedice mogao izbjeći, unatoč provedenoj zaštiti na radu.»*

Odgovornost ovlaštene osobe i njezinog stručnjaka zaštite na radu (čl. 26. Zakona)

«(1) ***Ovlaštena osoba** (čl. 82. Zakona) **odgovara za štetu** na radu i u vezi s radom koju uzrokuje poslodavcu, odnosno radniku, obavljanjem poslova zaštite na radu, ako ne postupa u skladu s odredbama ovoga Zakona i drugih propisa.*

(2) *Na utvrđivanje odgovornosti iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se opći propisi obveznog prava.»*

Ospособljavanje radnika za rad na siguran način:

- obveza osposobljavanja radnika za rad na siguran način (čl. 27. Zakona)
- obvezno osposobljavanje i usavršavanje poslodavaca i ovlaštenika (čl. 29. Zakona)
- obveze poslodavaca u vezi osposobljavanja radnika za rad na poslovima s posebnim uvjetima rada (čl. 36. Zakona)
- obveze poslodavaca u vezi s pružanjem prve pomoći (čl. 56. Zakona).

Prema Pravilniku o obavljanju poslova zaštite na radu (N.N., br. 112/14.):

- *stručnjak ZR I. stupnja* je osoba koja ima najmanje srednju školsku ili srednju stručnu spremu i koja:
  - 1) je položila opći dio stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu, ili
  - 2) ima srednju školsku ili srednju stručnu spremu i priznat joj je status stručnjaka zaštite na radu, ili
  - 3) posjeduje rješenje o položenom specijalističkom ispitu iz područja zaštite na radu kod obrazovne ustanove.
- *stručnjak ZR II. stupnja* je osoba s općim i posebnim dijelom stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu.

Tablica 1. Subjekti provedbe Zakona

KONCESIONAR INVESTITOR VLASNIK GRAĐEVINE DRUGA OSOBA	POSLODAVCI	RADNICI	OVLAŠTENE OSOBE	MEDICINA RADA
KOORDINATORI	STRUČNJAK ZAŠTITE NA RADU	POVJERENICI	SPEC. MEDICINE RADA	

UGOVARANJE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU

Tablica 2. Ugovaranje poslova zaštite na radu kod malih poslodavaca (do uključivo 49 radnika)

Ugovaranje poslova zaštite na radu - čl. 20., st. 1. Zakona i Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu (N.N., br. 112/14.)		
POSLODAVAC FIZIČKA OSOBA (koji zapošljava do uključivo 49 radnika) može obavljati poslove zaštite na radu za svoje potrebe ako:	PRAVNE OSOBE manje od 70 % radnika na poslo- vima s posebnim uvjetima rada	PRAVNE OSOBE više od 70 % radnika na poslovi- ma s posebnim uvjetima rada
- ispunjava uvjete za stručnjaka ZR I, ili - je stekao potrebna znanja iz zaštite na radu tijekom redovnog školovanja, ili - je položio državni stručni ispit za poslove građenja ili projektiranja, ili - je položio majstorski ispit kojim je obuhvaćeno i područje zaštite na radu		
STRUČNJAK ZR I		STRUČNJAK ZR II
ZAJEDNIČKI STRUČNJAK ili ZAJEDNIČKA SLUŽBA zaštite na radu na lokaciji		
STRUČNJAK ZR kod OVLAŠTENE OSOBE		

Tablica 3. Ugovaranje poslova zaštite na radu kod srednje velikih poslodavaca (poslodavac koji zapošljava 50 do uključivo 249 radnika)

Ugovaranje poslova zaštite na radu - čl. 20., st. 3. Zakona i Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu (N.N., br. 112/14.)	
više od 80 % radnika na poslovima s isključivo malim rizicima	manje od 80 % radnika na poslovima s isključivo malim rizicima
STRUČNJAK ZR I	STRUČNJAK ZR II
ZAJEDNIČKI STRUČNJAK ili ZAJEDNIČKA SLUŽBA zaštite na radu na lokaciji	
OBJEKTIVNI I OPRAVDANI RAZLOZI???? STRUČNJAK ZR kod OVLAŠTENE OSOBE	

Tablica 4. Ugovaranje poslova zaštite na radu kod srednje velikih poslodavaca (poslodavac koji zapošljava 250 i više radnika)

Ugovaranje poslova zaštite na radu - čl. 20., st. 4. Zakona i Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu (N.N., br. 112/14.)		
od 250 do uključivo 249 radnika	više od 500 radnika više od 80 % radnika obavlja poslove s malim rizicima	više od 500 radnika manje od 80 % radnika obavlja poslove s malim rizicima
STRUČNJAK ZR II STRUČNJAK ZR I		DVA STRUČNJAKA ZR II
		STRUČNJAK ZR I
ZAJEDNIČKI STRUČNJAK ili ZAJEDNIČKA SLUŽBA zaštite na radu na lokaciji		
OBJEKTIVNI I OPRAVDANI RAZLOZI???		
STRUČNJAK ZR kod OVLAŠTENE OSOBE		

Primjer poslova s malim rizicima (Prilog II. Pravilnika o izradi procjene rizika, N.N., br. 112/14.)

Poslovi s malim rizicima su:

- administrativni, uredski poslovi i slični poslovi kao što su pomoćne usluge, umnožavanje snimljenih zapisa, trgovina električnom energijom, trgovina bez skladištenja, trgovina na malo na štandovima i tržnicama, trgovina na malo preko pošte ili inter-

neta, poslovi unajmljivanja, iznajmljivanja, uslužni administrativni poslovi, poslovi projektiranja, planiranja, savjetovanja, obrazovanja, organizacije, marketinga, posredovanja, izdavanja, pripreme, prezentacije, dizajniranja, poslovi brokera i agenata, dražbe, iznajmljivanja prijevoznih sredstava ili opreme bez vozača, rukovatelja ili posade, usluge pripreme za tisak i objavljivanje, umnožavanje snimljenih zapisa, organiza-

cija izvedbe projekata, posredovanje, usluge smještaja, izdavanje računalnih igara i izdavanje ostalog softvera, poslovi prikazivanja filmova, snimanja zvučnih zapisa i izdavanja glazbenih zapisa, računalno programiranje, savjetovanje u vezi s računalima, obrada podataka, usluge poslužitelja i poslovi povezani s njima, internetski portali, središnje bankarstvo, ostalo novčarsko posredovanje, poslovi uzajamnih fondova (trustova), poslovi ostalih fondova i slični financijski subjekti, financijski leasing, ostalo kreditno posredovanje, životno osiguranje, ostala osiguranja, reosiguranje, mirovinski fondovi, poslovanje financijskih tržišta, posredovanja u poslovanju vrijednosnim papirima i robnim ugovorima, procjena rizika i štete, poslovi agenata i posrednika osiguranja, poslovi upravljanja fondovima, kupnja i prodaja vlastitih nekretnina, poslovi agencija za poslovanje nekretninama, pravni, računovodstveni, knjigovodstveni i revizijski poslovi, porezno savjetovanje, upravljački poslovi, savjetovanje u vezi s upravljanjem, odnosi s javnošću i poslovi priopćivanja, savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem, tehničko savjetovanje, promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta, oglašavanje preko medija, ispitivanje javnoga mnijenja, prevoditeljski poslovi i usluge tumača, poslovi iznajmljivanja i davanja u zakup (leasing), poslovi zapošljavanja, poslovi putničkih agencija i organizatora putovanja (turoperatora), uredski administrativni i pomoćni poslovi, poslovi pozivnih centara, organizacija sastanaka i poslovnih sajmova, poslovi agencija za prikupljanje i naplatu računa te kreditnih ureda, kreativni, umjetnički i zabavni poslovi, izvođačka umjetnost, umjetničko stvaralaštvo, poslovi knjižnica i arhiva, poslovi muzeja, poslovi kockanja i kladjenja, poslovi poslovnih organizacija, organizacija poslodavaca i strukovnih članskih organizacija i sl.

Nadzorni uređaji kao sredstvo zaštite na radu (čl. 43. Zakona):

«(1) Poslodavac smije koristiti nadzorne uređaje kao sredstvo zaštite na radu pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

(2) Dopušteno je korištenje nadzornih uređaja radi kontrole ulazaka i izlazaka iz radnih prostorija i prostora te radi smanjenja izloženosti radnika riziku od razbojstva, provala, nasilja, krađa i sličnih događaja na radu ili u vezi s radom.

(3) Zabranjeno je postavljanje nadzornih uređaja u prostorijama za osobnu higijenu i presvlačenje radnika.

(4) Ako nadzorni uređaji čitavo radno vrijeme prate sve pokrete radnika tijekom obavljanja poslova, odnosno ako su nadzorni uređaji postavljeni tako da su radnici čitavo vrijeme tijekom rada u vidnom polju nadzornih uređaja, poslodavac smije koristiti nadzorne uređaje isključivo na temelju prethodne suglasnosti radničkog vijeća.

(5) Ako radničko vijeće, odnosno sindikalni povjerenik s pravima i obvezama radničkog vijeća uskrati suglasnost, poslodavac može u roku od 15 dana od dana dostave izjave o uskrati suglasnosti tražiti da tu suglasnost nadomjesti arbitražna odluka u skladu s provedbenim propisima donesenima na temelju općeg propisa o radu.

(6) Poslodavac je obavezan prilikom zapošljavanja pisanim putem obavijestiti radnika da će biti nadziran nadzornim audio, odnosno video uređajima.

(7) Poslodavac ne smije koristiti snimljene materijale u svrhe koje nisu propisane ovim člankom, ne smije ih emitirati u javnosti niti pred osobama koje nemaju ovlasti na nadzor opće sigurnosti i zaštite na radu te je obavezan osigurati da snimljeni materijali ne budu dostupni neovlaštenim osobama.

(8) Odredbe ovoga članka o zabrani snimanja i zabrani korištenja snimljenih materijala obvezuju poslodavca i u odnosu na djecu i maloljetnike, neovisno nalaze li se na mjestima rada u svojstvu maloljetnih radnika ili osoba na radu.»

Isticanje i dostupnost na mjestu rada

Obveza postavljanja na mjestu rada (čl. 62., st.1. Zakona):

«(1) Poslodavac je obavezan na mjestu rada postaviti na vidljivo mjesto:

- 1) sigurnosne znakove
- 2) znakove za evakuaciju i spašavanje

3) upute i oznake za rukovanje radnom opremom

4) upute i oznake za rad s opasnim kemikalijama, biološkim štetnostima, izvorima zračenja i drugim izvorima opasnosti i štetnosti.»

Obvezno dostupna dokumentacija na mjestu rada (čl. 62., st. 2. i 3. Zakona):

«(2) Poslodavac je obavezan osigurati da radniku budu dostupni:

1) procjena rizika za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju

2) upute za rad na siguran način za mjesto rada i poslove koji se na njemu obavljaju

3) pisani dokaz o osposobljenosti radnika za rad na siguran način

4) pisani dokaz da radnik udovoljava uvjetima za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada

5) zapisnik o ispitivanju radne opreme, instalacija i radnog okoliša.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, procjena rizika, dokazi i zapisnici ne moraju se nalaziti na radilištu na kojemu rad ukupno traje kraće od 30 dana, ali moraju biti dostupni u roku koji odredi nadležni inspektor.»

UPRAVNE MJERE

Upravne mjere (čl. 36. ZIR-a):

- **st. 1.** «Ako je ovim ili drugim zakonom predviđeno da se u slučaju utvrđene nezakonitosti izriče, odnosno određuje odgovarajuća upravna mjera ili nalaže kakva radnja, inspektor rada dužan je izreći, odnosno odrediti takvu mjeru ili naložiti takvu radnju.»
- **st. 2.** «Ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije propisano, inspektor rada će upravnu mjeru iz stavka 1. ovoga članka donijeti bez odgađanja, a najkasnije u roku od osam dana od dana završetka nadzora s utvrđenim činjenicama odlučnim za donošenje te mjere, ali nedonošenje mjere do toga roka ne isključuje obvezu njezina donošenja.»

Inspektor rada ovlašten je donijeti usmeno rješenje tijekom inspekcijskog nadzora ako utvrdi činjenice koje dokazuju da su nastupile okolnosti za poduzimanje mjera propisanih u odredbama članka 91. i 92. Zakona. Inspektor rada obvezno upisuje usmeno rješenje u zapisnik o inspekcijskom nadzoru. U skladu s odredbama članka 97. Zakona o općem upravnom postupku (N.N., br. 47/09.) inspektor rada je dužan upozoriti stranku da ima pravo tražiti pisani otpравak usmenog rješenja i to upozorenje navesti u zapisnik.

Inspektor rada obavezan je bez odgode, a najkasnije u roku od osam dana od dana donošenja usmenog rješenja, dostaviti stranci pisani otpравak usmenog rješenja ako to stranka zahtijeva.

Rok za žalbu na usmeno rješenje teče od dana donošenja usmenog rješenja upisanog u zapisnik, a ako je stranka zatražila pisani otpравak usmenog rješenja, rok za žalbu na usmeno rješenje teče od dana dostave pisanog otpравka usmenog rješenja.

Upravne mjere (čl. 36., st. 1. ZIR-a na temelju čl. 91., st. 1. Zakona):

«(1) U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će **usmenim rješenjem**, na vrijeme dok se ne ukloni utvrđeni nedostatak, poslodavcu zabraniti:

1) uporabu sredstava rada i osobne zaštitne opreme, odnosno građevine ili njezinog sastavnog dijela, prostorije, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad koji su neispravni ili za koje poslodavac ne može predložiti dokumentaciju propisanu ovim Zakonom i drugim propisima (članci 41. i 42. Zakona)

2) obavljanje radnih postupaka protivno ovom Zakonu i drugim propisima, bez uporabe propisane osobne zaštitne opreme te drugog ponašanja ili postupanja koje je protivno odredbama ovoga Zakona i drugih propisa (članci 41., 43., 44., 48. i 49. Zakona)

3) korištenje izvora fizikalnih, kemijskih, bioloških i drugih štetnosti, ako nije radniku osigurao podatke o rizicima koje uzrokuju ili za koje, na mjestu rada, nema dokumentaciju propisanu ovim Zakonom i drugim propisima (članci 45., 46., 47., 48., 49. i 50. Zakona).»

Upravne mjere (čl. 36., st. 1. ZIR-a na temelju čl. 91., st. 3. Zakona):

«3) U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, poslodavcu narediti:

1) udaljenje s mjesta rada radnika za kojeg ne može predložiti dokaze o ispunjavanju uvjeta koji su propisani ovim Zakonom i drugim propisima (članci 28., 36., 38., 39., 40. i 54. Zakona)

2) udaljenje s mjesta rada radnika za kojeg se opravdano pretpostavlja da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (članci 58. i 59. Zakona).»

Upravne mjere (čl. 36., st. 1. ZIR-a na temelju čl. 92., st. 1. Zakona):

«(1) U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu nadležni inspektor će usmenim rješenjem poslodavcu narediti:

1) izradu procjene rizika za poslove na mjestu rada, odnosno da procjenu rizika učini dostupnu radniku na mjestu rada (članak 18. Zakona)

2) provjeru osposobljenosti radnika za rad na siguran način (članak 28. Zakona)

3) osnivanje odbora za zaštitu na radu ili sazivanje sjednice toga odbora (članak 34. Zakona)

4) ispitivanje sredstava rada (članak 42. Zakona)

5) ispitivanje parametara radnog okoliša (članak 45. Zakona)

6) postavljanje sigurnosnih znakova (članak 53. Zakona)

7) organiziranje pružanja prve pomoći radnicima na radu na propisani način (članak 56. Zakona)

8) da na mjestu rada, na vidljivo mjesto, postavi sigurnosne znakove i upute iz članka 62. stavka 1. Zakona

9) da na mjestu rada učini dostupnom propisanu dokumentaciju iz članka 62. stavka 2. Zakona

10) da radniku osigura zdravstvenu zaštitu primjerenu rizicima za sigurnost i zdravlje (članak 63. Zakona).»

*Đuro Čižmar, dipl. ing. stroj.
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
Inspektorat rada, Zagreb*